

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Проректор з наукової роботи

ДУ імені Михайла Драгоманова

проф. Григорій ТОРБІН

«28» березня 2025 р.

ПРОГРАМА

вступного іспиту зі спеціальності

для вступників третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

для здобуття наукового ступеня доктора філософії

освітня програма «Позашкільна освіта»

галузь знань А Освіта

спеціальність А1 Освітні науки

Київ – 2025

Програма вступного іспиту зі спеціальності для вступників третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти для здобуття наукового ступеня доктора філософії, освітньої програми «Позашкільна освіта» галузі знань А Освіта, спеціальності А1 Освітні науки / О.В. Биковська, В.Д. Каричковський, Л.В. Оружа, Т.В. Биковський. К. : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025. 16 с.

Укладачі:

Биковська Олена Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри позашкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, заслужений діяч науки і техніки України

Каричковський Василь Дмитрович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри позашкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Оружа Лариса Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри позашкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Биковський Тімур Валерійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інженерії та технологій виробництва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Рекомендовано вченою радою факультету соціології та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол №8 від 26.03.2025 р.).

Декан факультету соціології та
соціальної політики
УДУ імені Михайла Драгоманова

проф. Алла ЯРОШЕНКО

Гарант ОНП «Позашкільна
освіта», завідувач кафедри
позашкільної освіти
УДУ імені Михайла Драгоманова

проф. Олена БИКОВСЬКА

ЗМІСТ

I.	Пояснювальна записка.....	4
II.	Порядок проведення вступного іспиту.....	5
	2.1. Організація і проведення вступного іспиту.....	5
	2.2. Зміст програми вступного іспиту.....	5
	2.2.1. Загальна педагогіка та історія педагогіки.....	5
	2.2.2. Позашкільна освіта.....	6
	2.2.3. Діяльність закладів позашкільної позашкільної освіти....	8
	2.3. Структура білету вступного іспиту.....	10
	2.4. Критерії оцінювання на вступному іспиті.....	11
III.	Список рекомендованої літератури.....	13

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступний іспиту зі спеціальності складається для вступу на навчання в аспірантурі для здобуття ступеня доктора філософії за освітньою програмою «Позашкільна освіта» галузі знань А Освіта, спеціальності А1 Освітні науки.

Аспірантура є основною формою підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, що забезпечує підготовку висококваліфікованих фахівців зі спеціальності А1 Освітні науки за освітньою програмою «Позашкільна освіта», здатних розв'язувати комплексні проблеми в професійній та/або дослідницько-інноваційній діяльності у галузі позашкільної освіти.

Метою вступного іспиту зі спеціальності А1 Освітні науки за освітньою програмою «Позашкільна освіта» на навчання для здобуття ступеня доктора філософії є перевірка професійної підготовки в галузі освітніх наук, а також позашкільної освіти, готовності до навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні.

II. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

2.1. Організація і проведення вступного іспиту

Вступний іспит зі спеціальності для вступників третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти для здобуття наукового ступеня доктора філософії, освітньої програми «Позашкільна освіта» галузі знань А Освіта, спеціальності А1 Освітні науки проводиться відповідно до програми, затвердженої вченою радою УДУ імені Михайла Драгоманова.

Іспит проходить в усній формі на основі затверджених екзаменаційних білетів.

У екзаменаційному білеті запропоновано 3 (три) теоретико-методичні питання, а саме:

- із загальної педагогіки та історії педагогіки;
- із позашкільної освіти;
- із діяльності закладів позашкільної освіти.

Час на виконання завдань – 30–40 хв.

2.2. Зміст програми вступного іспиту

2.2.1. Загальна педагогіка та історія педагогіки

1. Предмет і завдання педагогіки.
2. Методологія педагогіки.
3. Історія педагогіки.
4. Зародження педагогічної думки.
5. Освітні постаті, їх педагогічні концепції.
6. Методика педагогічного дослідження.
7. Зміст освіти. Державні стандарти освіти, освітні програми, навчальні програми, навчальні плани.
8. Якість освіти.
9. Вікові періоди розвитку особистості.
10. Закономірності розвитку особистості.
11. Зв'язок педагогіки з іншими науками.

12. Розкрийте основні поняття «людина», «індивід», «особистість».
13. Розкрийте основні поняття «навчання», «виховання», «розвиток» «соціалізація».
14. Розкрийте основні поняття «знання», «уміння», «навички», «цінності».
15. Поняття про дидактику, її сутність і категорії.
16. Предмет і завдання дидактики.
17. Закони, закономірності та принципи навчання.
18. Поняття про дидактичні системи.
19. Поняття про освітній процес.
20. Сутність процесу навчання.
21. Структура процесу навчання, його компоненти.
22. Учіння і викладання як складові навчання.
23. Охарактеризуйте види навчання.
24. Охарактеризуйте принципи навчання.
25. Охарактеризуйте мету і завдання навчання.
26. Охарактеризуйте форми навчання.
27. Охарактеризуйте методи навчання.
28. Охарактеризуйте прийоми навчання.
29. Охарактеризуйте засоби навчання.
30. Академічна доброчесність.

2.2.2. Позашкільна освіта

1. Теорія позашкільної освіти.
2. Мета та основні завдання позашкільної освіти.
3. Роль позашкільної освіти для розвитку особистості, суспільства, держави.
4. Педагогіка позашкільної освіти.
5. Принципи позашкільної освіти: добровільність, доступність, природовідповідність, демократизація, науковість, наступність, систематичність.

6. Зміст позашкільної освіти.
7. Форми, методи і засоби позашкільної освіти.
8. Розкрийте основні поняття «вільний час», «дозвілля», «творчість», «пізнання».
9. Педагогічна спадщина позашкільної освіти.
10. Сучасна педагогічна думка позашкільної освіти.
11. Історичні корені позашкільної освіти. Зародження позашкільного виховання в період Київської Русі (IX–X ст.).
12. Розвиток позакласної роботи в епоху Відродження.
13. Позашкільна робота та освіта у XVII–XXI ст.
14. Розвиток позашкільної роботи у XX ст.
15. Сучасний етап модернізації системи позашкільної освіти в Україні.
16. Методика позашкільної освіти.
17. Компетентнісний підхід у позашкільній освіті.
18. Соціальні функції системи позашкільної освіти: дозвілєва, пізнавальна, оздоровча тощо.
19. Охарактеризуйте художньо-естетичний напрям позашкільної освіти.
20. Охарактеризуйте науково-технічний напрям позашкільної освіти.
21. Охарактеризуйте еколого-натуралістичний напрям позашкільної освіти.
22. Охарактеризуйте туристсько-краєзнавчий напрям позашкільної освіти.
23. Охарактеризуйте фізкультурно-спортивний або спортивний напрям позашкільної освіти.
24. Охарактеризуйте дослідницько-експериментальний напрям позашкільної освіти.
25. Охарактеризуйте військово-патріотичний напрям позашкільної освіти.
26. Охарактеризуйте пластовий, скаутський напрям позашкільної освіти.
27. Охарактеризуйте бібліотечно-бібліографічний напрям позашкільної освіти.

28. Охарактеризуйте соціально-реабілітаційний напрям позашкільної освіти.
29. Охарактеризуйте оздоровчий напрям позашкільної освіти.
30. Охарактеризуйте гуманітарний напрям позашкільної освіти.

2.2.3. Діяльність закладів позашкільної освіти

1. Охарактеризуйте нормативно-правове забезпечення позашкільної освіти, діяльність закладів позашкільної освіти.
2. Основні засади державної політики у сфері позашкільної освіти.
3. Законодавчі та нормативно-правові акти України у сфері позашкільної освіти: Конституція України, Закон України «Про освіту», Закон України «Про позашкільну освіту», Закон України «Про охорону дитинства».
4. Міжнародне законодавство у сфері забезпечення прав дітей на дозвілля, відпочинок: Загальна декларація прав людини, Конвенція ООН про права дитини, Декларація і план дій «Світ, сприятливий для дітей».
5. Організація позашкільної освіти, її структура.
6. Здобуття позашкільної освіти у закладах позашкільної освіти.
7. Нормативно-правове регулювання діяльності закладів позашкільної освіти.
8. Охарактеризуйте управлінське забезпечення позашкільної освіти.
9. Основні органи управління позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти.
10. Зміст і структура управління позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти.
11. Функції управління позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти.
12. Форми, методи і прийоми управління позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти.
13. Охарактеризуйте інфраструктуру позашкільної освіти. Заклад позашкільної освіти як основна складова структури позашкільної освіти.
14. Мережа та типи закладів позашкільної освіти: центри, комплекси, палаци, будинки, клуби, оздоровчі заклади тощо.

15. Охарактеризуйте статус закладів позашкільної освіти: державні, комунальні, приватні.
16. Комплексні та профільні заклади позашкільної освіти, їх створення і функціонування.
17. Умови та порядок ліцензування, ліквідації, реорганізації закладів позашкільної освіти.
18. Гуртки та інші творчі об'єднання закладів позашкільної освіти.
19. Доступність і якість позашкільної освіти в закладах позашкільної освіти.
20. Критерії оцінювання діяльності закладів позашкільної освіти.
21. Державно-громадська модель управління.
22. Партнерство закладів позашкільної освіти.
23. Здійснення позашкільної освіти в зарубіжних країнах, їх загальна характеристика.
24. Міжнародне співробітництво у сфері позашкільної освіти.
25. Охарактеризуйте кадрове забезпечення позашкільної освіти, його структуру.
26. Підготовка педагогічних працівників системи позашкільної освіти.
27. Охарактеризуйте інформаційне забезпечення позашкільної освіти, його структуру.
28. Мета, завдання та зміст інформаційного забезпечення позашкільної освіти.
29. Охарактеризуйте фінансове забезпечення позашкільної освіти.
30. Основні форми фінансового забезпечення позашкільної освіти.

2.3. Структура білету вступного іспиту

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Факультет соціології та соціальної політики

Кафедра позашкільної освіти

Вступний іспит зі спеціальності

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: А Освіта

Спеціальність: А1 Освітні науки

Освітньо-наукова програма: Позашкільна освіта

На основі: освітнього ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)

Білет № 1

1. Предмет і завдання педагогіки.
2. Зміст позашкільної освіти.
3. Комплексні та профільні заклади позашкільної освіти, їх створення і функціонування.

Проректор з наукової роботи

проф. Григорій ТОРБІН

Гарант освітньо-наукової програми

«Позашкільна освіта»

проф. Олена БИКОВСЬКА

Завідувач відділу аспірантури

і докторантури

доц. Ксенія БОДНАР

2.4. Критерії оцінювання на вступному іспиті

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Характеристика відповідей вступника
180-200	5 (відмінно)	Вступник на кожне питання білету дає повну і розгорнуту відповідь, чітко викладаючи матеріал, показує володіння науковою термінологією, знаннями першоджерел, здійснює обґрунтовані висновки, має здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. Вільно орієнтується в педагогічній проблематиці, питаннях у сфері позашкільної освіти, відповідає на запитання різного рівня складності.
160-179	4 (добре)	Вступник на питання білету не дає повні, вичерпні та аргументовані відповіді, не демонструє належний рівень володіння знаннями, допускає окремі неточності, помилки не принципового характеру, дотримана логіка викладу, недостатня здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. Достатньо орієнтується в педагогічній проблематиці, питаннях у сфері позашкільної освіти, не завжди має відповідь на запитання різного рівня складності.
130-159	3 (задовільно)	Вступник на питання білету дає фрагментарні, несистемні відповіді, має поверхові знання, недостатньо володіє науковою термінологією, знаннями першоджерел, не здійснює обґрунтовані висновки, низька здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. Недостатньо орієнтується в педагогічній проблематиці, питаннях у сфері позашкільної освіти, недостатні відповіді на запитання різного рівня складності.

100-129	2 (незадовільно)	Вступник не розуміє змісту питання білету, відсутні знання, відсутнє володіння науковою термінологією, не здійснює обґрунтовані висновки, відсутня здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. Відсутня орієнтація у педагогічній проблематиці, питаннях у сфері позашкільної освіти, відповіді не мають безпосереднього відношення до питань білету.
---------	---------------------	--

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про освіту». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Закон України «Про позашкільну освіту». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад» від 06.05.2001 р. № 433 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/433-2001-%D0%BF#Text>
5. Биковська О. Освіта як система. Тріада «Людина–Освіта–Держава» / О. Биковська // Рідна школа. 2017. № 9-10. С. 68-74. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=rsh_2017_9-10_14
6. Биковська О. Педагогіка позашкільної освіти як субдисципліна педагогіки. Рідна школа. 2016. № 11-12. С. 48-53. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=rsh_2016_11-12_13
7. Биковська О. В. Позашкільна освіта: теоретико-методичні основи : моногр. / О. В. Биковська. К. : ІВЦ АЛКОН, 2008. 336 с.
8. Биковська О.В. Педагогіка здібностей і талантів. Тижневик «Освіта». 2019. № 35-36. С. 2-3. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/26411/1/Bykovska.pdf>

9. Биковська О.В. Позашкільна освіта: сучасний стан і візія 2030 [Електронний ресурс]. URL: <http://education-ua.org/ru/articles/1351-pozashkilna-osvita-suchasnij-stan-i-viziya-2030>
10. Биковська О., Єгорова О. Позашкільна освіта: міжнародний досвід і кращі практики громадянського виховання дітей і молоді : моногр. Суми, Університетська книга, 2017. 176 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/20531/1/Yehorova%20O.%20I.%20Bykovska%20O.%20V..2017%285%29.pdf>
11. Биковський Я. Т. Педагогічні умови діяльності гуртків закладів позашкільної освіти : моногр. / Я. Т. Биковський. К. : ІВЦ АЛКОН, 2020. 148 с. URL: <https://t.ly/TrRBa>
12. Васянович Г. П. Основи психології : навч. посібник / Г. П. Васянович. К. : Педагогічна думка , 2012. 114 с.
13. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навчальний посібник / О. Вишневський. К.: Знання, 2008. 566 с.
14. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посібник / Н. П. Волкова. К.: Академвидав, 2007. 616 с.
15. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики: Науково-методичний посібник / За ред. І.Г. Єрмакова. Запоріжжя: Центріон, 2005. 640 с.
16. Загальна педагогіка / С. М. Мартиненко, Л. Л. Хоружа. К. : МАУП, 2002. 176 с.
17. Загальна психологія : підручник / за заг. ред. акад. С.Д. Максименка. Вінниця: Нова Книга, 2004. 704 с.
18. Кашлев С.С. Интерактивные методы обучения педагогике: Учеб. пособие / С.С.Кашлев. Мн.: Выш.шк., 2004. 176 с.
19. Ковганич Г. Акмеологічний ПНЗ: від задуму до реалізації / Г.Ковганич, К.Чайковська. // Позашкілля . 2014. - №12 (96). С.51-60.
20. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. К: К.І.С., 2004. 112 с.

21. Концепція позашкільної освіти в умовах воєнного стану [Електронний ресурс]. URL: <https://pou.org.ua/wp-content/uploads/Kontseptsiya-pozashkilnoyi-osvity-v-umovah-voyennogo-stanu.pdf>
22. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К. : Знання-Прес, 2008. 447 с.
23. Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття / Литвин В. М., Андрущенко В. П., Гуржій А. М. та ін. К.: Навч. книга, 2004. 672 с.
24. Організація відпочинку та оздоровлення дітей: концепції, технології, досвід / О. В. Биковська (кер. авт. кол.), В. М. Горбинко, Ж. В. Петрочко та ін. К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. 208 с.
25. Позашкільна освіта в Україні : навч. посіб. / за ред. О. В. Биковської. К. : ІВЦ АЛКОН, 2006. 224 с.
26. Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/433-2001-%D0%BF>
27. Психологія особистості: Хрестоматія: навч. посіб./ О.Б.Мельничук, Р.Ф.Пасічняк, Л.М.Вольнова та ін. К.: . НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. 532 с.
28. Русова С. Вибрані педагогічні твори: У 2-х т. К.: Либідь, 1997.
29. Савенко Н.І. Прогностичні орієнтири інноваційного розвитку позашкільного закладу: Практико зорієнтований посібник / Н.І.Савенко, Г.Г.Ковганич, В.І.Кириченко, І.Г.Єрмаков. Х.: Видавництво «Точка», 2009. 256 с.
30. Савенко О.О. Використання проектної технології в сучасному закладах позашкільної освіти / О.О. Савенко // Наукові записки: [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України, Нац.пед.ун-т імені М.П.Драгоманова; укл.Л.Л.Макаренко. К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2014. Випуск СХХІІ (122). 274 с. (Серія педагогічні та історичні науки). С.170-175.
31. Самоаналіз та самооцінка діяльності закладу освіти: Методичні матеріали на допомогу директорам закладів освіти. 2-е видання, перероблене і доповнене. Тернопіль: АСТОН, 2004. 148 с.

32. Стратегія розвитку позашкільної освіти. 2-ге вид., перер. і доповн. / за ред. проф. О. В. Биковської. ІВЦ АЛКОН, 2021. 117 с. URL: https://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/10888/Bykowska%20Olena-Strategiya_2021.pdf?sequence=4&isAllowed=y
33. Сущенко Т. І. Позашкільна педагогіка: Навч. посіб./ Т. І. Сущенко. К.: ІСДО, 1996. 144 с.
34. Технології життєвого успіху: Практико зорієнтований посібник / За ред. І.Г. Єрмакова. К.: Гімназія «Консул № 86», 2007. 664 с.
35. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник. К. : Либідь. 2002.